

О. В. Філатова,
старший викладач, Феодосійська фінансово-економічна
академія Київського університету ринкових відносин

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ГРОШОВО- КРЕДИТНОЮ ПОЛІТИКОЮ

Досліджуються теоретичні та практичні положення щодо здійснення державного управління грошово-кредитною політикою в ринковій системі України. Визначено та розкрито сутність державного управління грошово-кредитною політикою. Побудовано структуру системи державного управління грошово-кредитною політикою і визначено її основні композиційні елементи. Досліджено управлінсько-регуляторні функції суб'єктів управління грошово-кредитною політикою.

The theoretical and practical statements of the state management of the monetary — credit policy in the Ukraine market conditions are researched. The essences of the state monetary — credit management policy are considered. The structure of the state management system of money — credit policy has been built and its main elements are defined. Management — regulation functions of the subjects of money — credit policies are researched.

ВСТУП

Ринкові засади економічного розвитку вимагають високої відповідальності з боку держави щодо впровадження ефективної системи державного управління. Особливої ваги набуває потреба вдосконалення сучасної практики управління грошово-кредитною політикою, яка виступає одним із інструментів макростабілізації та економічного розвитку.

Проблемам державного управління економікою приділяли увагу такі українські та російські вчені-економісти, як: Л. Абалкін, В. Авер'янов, В. Атаманчук, В. Базилевич, З. Варналій, С. Герасимова, О. Кириченко, Т. Ковальчук, А. Ковальчук, М. Корецький та ін. Вагомим дослідницьким внеском у формування те-

оретико-методологічних засад та розробці механізмів грошово-кредитної політики є наукові здобутки І. Лютого, О. Дзюблюка, В. Міщенко, А. Мороза, А. Гальчинського, В. Козюка, М. Пуховкіної, М. Савлука, О. Лаврушина, С. Моїсеєва. Водночас вважаємо за доцільне зауважити, що реалії сьогодення спонукають до пошуку шляхів підвищення ефективності використання інструментів грошово-кредитної політики. У зв'язку з цим значної ваги набуває потреба у побудові системи державного управління грошово-кредитною політикою, яка дозволить забезпечити розвиток національного господарства. Дискусійним залишається питання визначення публічно-правового статусу Національного банку як особливого органу

державного управління і провідника державної грошово-кредитної політики. Недостатня координація дій суб'єктів управління ставить під загрозу виконання принципів управління грошово-кредитною політикою. Перш за все мова йде про забезпечення ефективності в досягненні цілей грошово-кредитної політики, ефективності використання її інструментів та адекватності цих інструментів існуючим економічним умовам.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є розкриття економічної природи поняття "державне управління грошово-кредитною політикою" як вихідної основи для побудови системи державного управління нею, визначення існуючих суперечностей, які заважають злагодженій роботі системи державного управління грошово-кредитною політикою в Україні.

Методи дослідження: логічний метод (для аналізу та формування понятійного апарату сутності понять "державне управління грошово-кредитною політикою" та "система державного управління грошово-кредитною політикою"), системний підхід для побудови системи державного управління грошово-кредитною політикою.

РЕЗУЛЬТАТИ

Реальна модель економічного устрою передбачає використання як ринкового механізму, що забезпечує ефективне функціонування економіки, так і державного механізму регулювання для подолання вад ринку та виконання функцій держави. Водночас зауважимо, що здійснення державою регулятивного впливу на перебіг економічних процесів можливе лише за умов функціонування налагодженої системи державного управління. Так, соціологи М. Вебер, Т. Веблен, Д. Бернхем довели існування високої кореляційної залежності між станом управління і рівнем впорядкованості суспільних процесів, а економісти Г. Форд, Ф. Тейлор, Г. Емерсон, А. Файоль розглядають управління як обов'язкову інтегруючу функцію колективної економічної діяльності. У загальному трактуванні термін "управління" використовують як родове поняття, що характеризує впорядкування взаємозв'язків і взаємодії певної множини елементів або складових частин природи, суспільства чи самої людини [10]. М. Корецький, досліджуючи теоретичні засади державного управління, зазначає: "Управління — це властивість, що внутрішньо притаманна суспільству на будь-якому етапі його розвитку, оскільки серед об'єктивних закономірностей його існування і розвитку є потреба

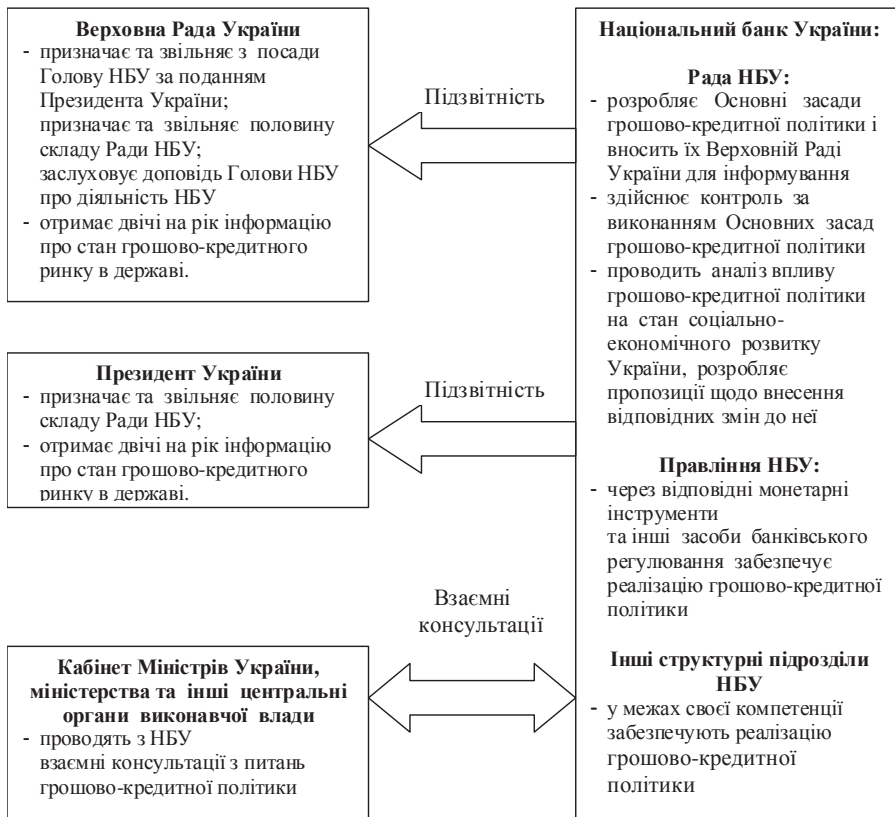

Рис. 1. Функції суб'єктів управління грошово-кредитною політикою та їх взаємозв'язки

постійного впорядкування, тобто впливу на нього" [10]. Таким чином, у найбільш узагальненому вигляді управління можна визначити як цілеспрямований вплив суб'єкта на об'єкт. В свою чергу під державним управлінням розуміють діяльність особливого роду, зміст якої полягає у виконанні законів та інших актів органів державної влади шляхом різних форм організуючого впливу на суспільні явища та процеси [5].

Об'єктами державного управління є сфери та галузі суспільного життя, що перебувають під організаторським впливом держави. Водночас об'єкт управління завжди перебуває у діалектичному зв'язку з суб'єктом управління, зокрема цей зв'язок проявляється в тому, що об'єкт управління певною мірою є продуктом діяльності суб'єкта управління. Так, продуктом діяльності держави є певна економічна політика, тому можна говорити про наявність таких об'єктів державного управління, як бюджетна, податкова, інвестиційна, соціальна, грошово-кредитна політика.

Необхідність державного управління грошово-кредитною політикою обумовлена тим, що інститути, наділені правом здійснювати грошово-кредитне регулювання, навіть в умовах оптимальної координації їх дій, не спроможні забезпечити бажане регулювання. Зміст державного управління грошово-кредитною по-

літикою можна розглядати як стосовно діяльності держави щодо узгодження і координації діяльності інститутів управління грошово-кредитною політикою (наприклад, координація діяльності Кабінету Міністрів України і Національного банку України щодо забезпечення стабільності національної грошової одиниці, управління державним боргом тощо), так і стосовно діяльності самих інститутів у процесі розробки й реалізації грошово-кредитної політики.

Сутність державного управління грошово-кредитною політикою доцільно розуміти у вузькому і широкому сенсі. Враховуючи те, що кінцевим результатом реалізації державної економічної політики є досягнення певного стану економіки, державне управління грошово-кредитною політикою у вузькому сенсі можна визначити як діяльність відповідних державних інституцій у справі забезпечення цілеспрямованого впливу грошово-кредитної політики на економічні процеси в країні. Методологічний аспект дослідження державного управління грошово-кредитною політикою в широкому сенсі передбачає використання системного підходу, застосування якого дозволяє розглянути управління грошово-кредитною як систему, що складається з керуючої та керованої підсистем, між якими існує постійна взаємодія. Керуючу підсистему ста-

новлять суб'єкти державного управління грошово-кредитною політикою в особі відповідних державних інституцій, провідне місце серед яких належить центральному банку країни, керованою підсистемою виступає сама грошово-кредитна політика з притаманними їй механізмами впливу на економічні явища та процеси.

В Україні основним суб'єктом управління грошово-кредитною політикою виступає Національний банк (НБУ). Згідно з чинним законодавством НБУ не є органом виконавчої влади, але є особливим органом державного управління і одночасно продуцентом фінансово-нормативної та грошово-кредитної політики, регулятором діяльності і функціонування банківської сфери. Тобто НБУ бере безпосередню участь у державному управлінні фінансово-кредитною системою.

Функціональні повноваження та взаємозв'язки суб'єктів управління грошово-кредитною політикою в Україні подано на рисунку 1.

Окрім суб'єкта та об'єкта система державного управління містить й інші елементи: функції управління; принципи управління; управлінську діяльність, через яку реалізуються численні прямих та зворотні зв'язки між суб'єктами та об'єктом управління; методи управління (рис. 2).

Управлінська діяльність у сфері грошово-кредитної політики охоплює відповідні етапи її розробки й реалізації, тобто управлінський процес. На нашу думку, процес управління грошово-кредитною політикою можливо представити як сукупність послідовних етапів прийняття управлінських рішень (рис. 3).

Використання системного підходу передбачає вивчення існуючих взаємозв'язків між елементами системи, які проявляються під час здійснення управлінською діяльністю. На рисунку 4 подано блок-схему алгоритму управління грошово-кредитною політикою, яка дозволяє розкрити зміст управління грошово-кредитною політикою як системи та ілюструє існуючі взаємозв'язки між її елементами.

Необхідно відмітити, що на сьогодні накопичено немало суперечностей і проблем, які заважають злагодженій роботі системи державного управління грошово-кредитною політикою. В першу чергу ці проблеми лежать у площині функціонування Національного банку як державного регулятора. Зокрема, це стосується визначення публічно-правового статусу НБУ, як особливого органу державного управління та його взаємовідносин з органами законодавчої та виконавчої гілок влади. Щоб розібратися із законодавчо встановленим публічно-правовим

статусом Національного банку і тими наслідками для економіки, до яких призводить таке становище, необхідно ретельно проаналізувати Закон "Про Національний банк України".

Відповідно до ст. 53 Закону "Про Національний банк України" не допускається втручання органів законодавчої та виконавчої влади або їх посадових осіб у виконання функцій і повноважень Ради Національного банку чи Правління Національного банку. З упевненістю можна констатувати, що виконавча і навіть законодавча влада в Україні не має реального впливу на емісійну, валютну і грошово-кредитну політику країни. У статті 9 Закону про Національний банк передбачено, що Рада Національного банку самостійно розробляє Основні засади грошово-кредитної політики і вносить їх Верховній Раді лише для інформування. До речі, у Федеральному законі "Про центральний банк Російської Федерації", чимало положень якого було враховано і при розробці законодавства про Національний банк, вказано: "Банк Росії у взаємодії з урядом Російської Федерації розробляє і проводить єдину державну грошово-кредитну політику" [4]. Федеральним Законом також передбачено, що Банк Росії перед поданням проекту

основних засад єдиної державної грошово-кредитної політики в Державну Думу надає його Президенту Російської Федерації і уряду Російської Федерації [4]. Натомість в Україні Національний банк та Кабінет Міністрів України проводять лише взаємні консультації з питань грошово-кредитної політики. Практика управління грошово-кредитною політикою, запроваджена в Україні, призвела до ситуації, в якій використання такого важливого інструменту регулювання економіки повністю залежить від рішень однієї державної інституції — Національного банку. До того ж грошово-кредитна політика не контролюється ані Президентом, ані Верховною Радою, ані Кабінетом Міністрів України. Відповідно до тієї ж дев'ятої статті Закону контроль за виконанням Основних засад грошово-кредитної політики покладено на Раду Національного банку. Тобто в питаннях розробки й реалізації грошово-кредитної політики, а також контролю за виконанням її цільових орієнтирів НБУ володіє абсолютною незалежністю. В свою чергу відсутність будь-яких реальних повноважень у питаннях розробки грошово-кредитної політики з боку Кабінету Міністрів України унеможливує виконання ним своїх основних завдань, серед

яких, поряд із забезпеченням бюджетної, цінової, інвестиційної, податкової політик, стоїть і завдання забезпечення фінансової політики, складовою якої виступає й грошово-кредитна. Ускладнюється виконання повноважень Кабінету Міністрів України щодо сприяння стабільності грошової одиниці України, які передбачені у статті 20 Закону "Про Кабінет Міністрів України".

В Законі "Про Національний банк України" також передбачено заборону на фінансову допомогу державі на випадок гострої потреби. Так, ст. 54 забороняє Національному банку "надавати прямі кредити як у національній, так і в іноземній валюті на фінансування витрат державного бюджету України". Цю ж норму було закріплено і в статті 15 (п. 6) Бюджетного кодексу, змістом якої передбачено: "емісійні кошти Національного банку не можуть бути джерелом фінансування дефіциту Державного бюджету України". Як альтернативу емісійному фінансуванню державних витрат в Україні було використано зовнішні кредити від міжнародних фінансово-кредитних організацій і зокрема МВФ. Проте таке становище є вкрай невідгидним для держави, на чому й наголошують провідні українські фахівці: "Жодна країна не буде процвітати, якщо по-

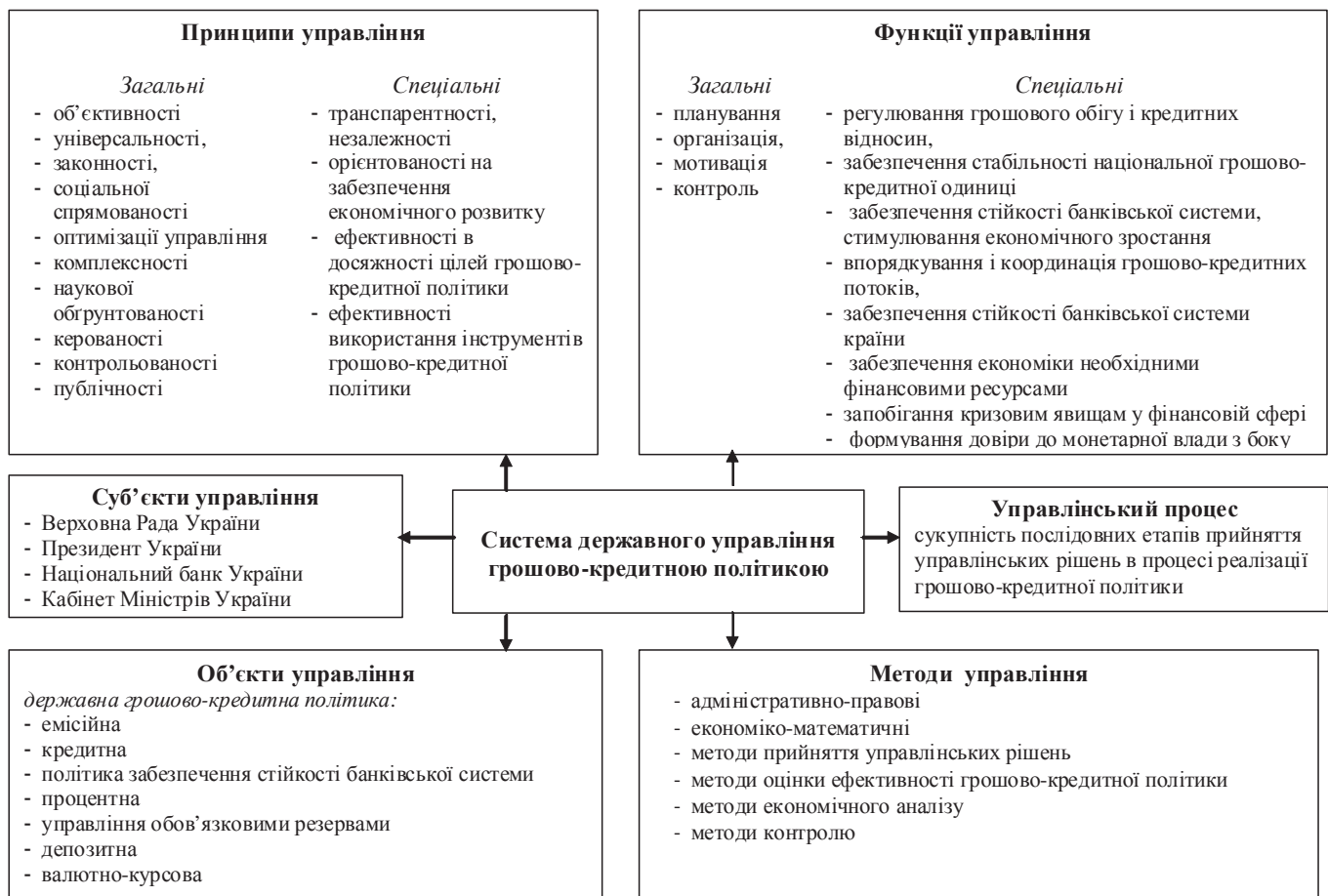

Рис. 2. Система державного управління грошово-кредитною політикою

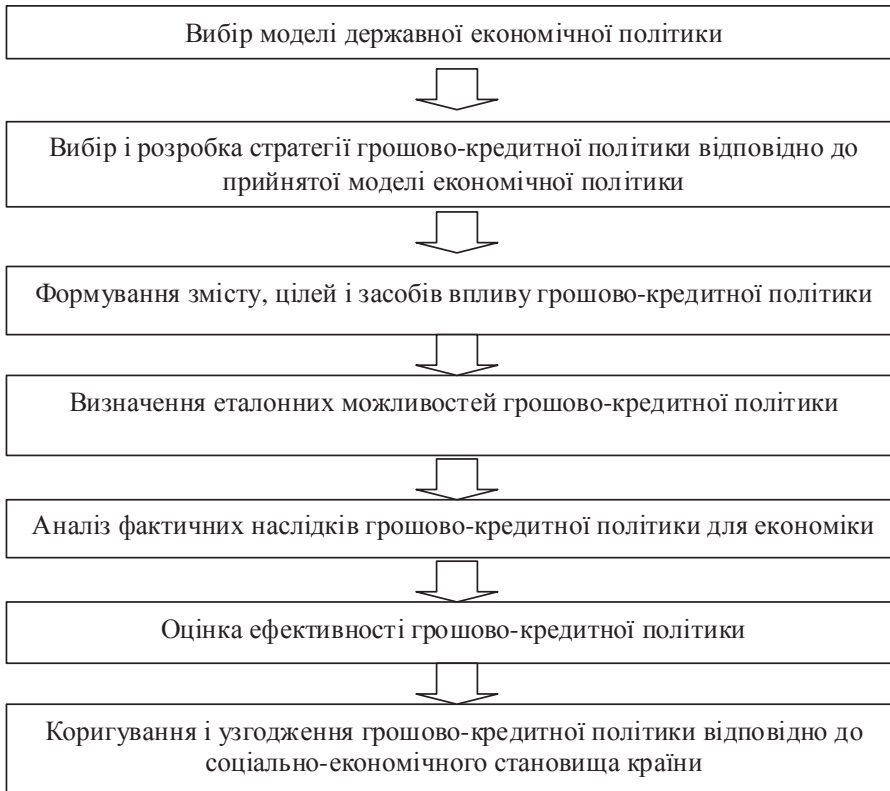

Рис. 3. Процес управління грошово-кредитною політикою

кладатиме надії на задоволення потреб власного народу за рахунок зовнішніх надходжень — як грошових, так і товарних" [7, с. 5]. Погоджуючись із ними, вважаємо за доцільне замість використання зовнішніх запозичень, які призводять до нагромадження величезних сум зовнішнього боргу, який на сьогодні (з врахуванням боргів корпоративних структур) перевищує 120 млрд грн. використовувати для фінансування потреб економіки власні емісійні кошти, хоча б і ціною певних інфляційних втрат.

Зрозуміло, що використання емісійних коштів як стимулу економічного розвитку повинно мати відповідне економічне обґрунтування. Тому одразу зазначимо, що неприпустимим є використання емісії для фінансування поточних видатків бюджету, яке не дало б нічого іншого, окрім розкручування інфляційної спіралі і подальшого занепаду національної економіки. У той же час використання цільової емісії для фінансування капітальних видатків, спрямованих на реалізацію інвестиційних проектів, розробку інноваційних продуктів і енергозберігаючих технологій, дозволило б зв'язати гривневу масу в довготривалих проектах, забезпечило нові робочі місця, сприяло б зниженню собівартості енергоємної продукції за рахунок зменшення в її складовій витрат на енергоносії.

НБУ також монопольно володіє державним золотовалютним резер-

вом, яким розпоряджується на власний розсуд. У ст. 47 Закону "Про Національний банк" зафіксовано: "для забезпечення внутрішньої і зовнішньої стабільності грошової одиниці України Національний банк має золотовалютний резерв". Тобто не держава має золотовалютний резерв, яка фактично є його власником, а Національний банк. Наявність цієї норми дає Національному банку практично необмежені можливості щодо розпоряджання золотовалютним резервом держави. Криза, яка з особливою гостротою розгорнулася восени 2008 року, виявила усю безпорадність самостійного і неузгодженого управління валютними резервами з боку Національного банку. В час найбільш гострої потреби валютні резерви держави не можуть бути використані в Україні. Натомість миимушені звертатися за черговою допомогою до Міжнародного валютного фонду, яку, слід зауважити, заборонено використовувати на щось інше, окрім підтримки банківської системи. Саме безконтрольне розміщення валютних резервів, вочевидь збитковий юридичний супровід цього вкрай важливого процесу призвели до того, що в 2008 році з першими ж проявами світової фінансової кризи, зонайменше 12 млрд дол. США валютних резервів НБУ виявилися замороженими, тобто недоступними для Української держави. Ця сума опинилася на рахунках збанкрутілого банку "Lehman Brothers". А на рахунках

не дуже відомого американського банківського ритейлера "Wachovia" (який невдовзі був поглинутий більш сильним конкурентом — "Wells Fargo") було сконцентровано 1,25 млрд дол. українських валютних запасів [9].

Авторитетні дослідники цієї проблеми небезпідставно стверджують: "Ні в одній країні не може бути такого положення, коли Центральний банк поза яким-небудь контролем з боку суспільства розпоряджається первинною емісією, на свій розсуд визначає грошово-кредитну і валютно-курсову політику. Тільки в Україні має місце фактичне привласнення Національним банком всього золотовалютного резерву країни. Одночасно повну відповідальність за стан економіки і добробут населення несуть уряд і парламент" [8, с. 355].

Одразу відмітимо, що формування законодавства про Національний банк України формувалося під впливом абстрактної світової практики щодо незалежності центральних банків, на чому, зокрема, наполягали фахівці Міжнародного валютного фонду. Питання забезпечення незалежності центрального банку як передумови для здійснення ефективного грошово-кредитного регулювання постало у зв'язку з необхідністю підтримання стабільності національної грошової одиниці шляхом запобігання розвитку інфляційних процесів, які можуть бути викликані проінфляційними рішеннями уряду при проведенні політики соціальних видатків чи підтриманні малоефективних виробництв під час здійснення структурної політики. Так, міжнародні дослідження виявили, що між незалежністю центрального банку та інфляцією існує обернена залежність. Дослідження, проведені на початку 90-х років, довели існування у промислово розвинутих країнах чіткої залежності між ступенем незалежності центральних банків і рівнем інфляції. Проте виявити таку чітку залежність для країн з економікою, що розвивається, не вдалося. На наш погляд, це пояснюється тим, що фактори інфляції у цих країнах дещо різняться. До того ж вважаємо доцільним визнати, що цілі грошово-кредитної політики центральних банків країн, які відчують брак фінансових ресурсів для розвитку вітчизняної економіки та її структурної перебудови, повинні бути підпорядковані, у першу чергу, інтересам відродження національного виробництва, хоча б і за рахунок більш високих темпів інфляції, в порівнянні з більш розвинутими ринковими економіками. В даному випадку не можна не погодитися з думкою про те, що держава не повинна стояти на колінах, випрошуючи свої ж

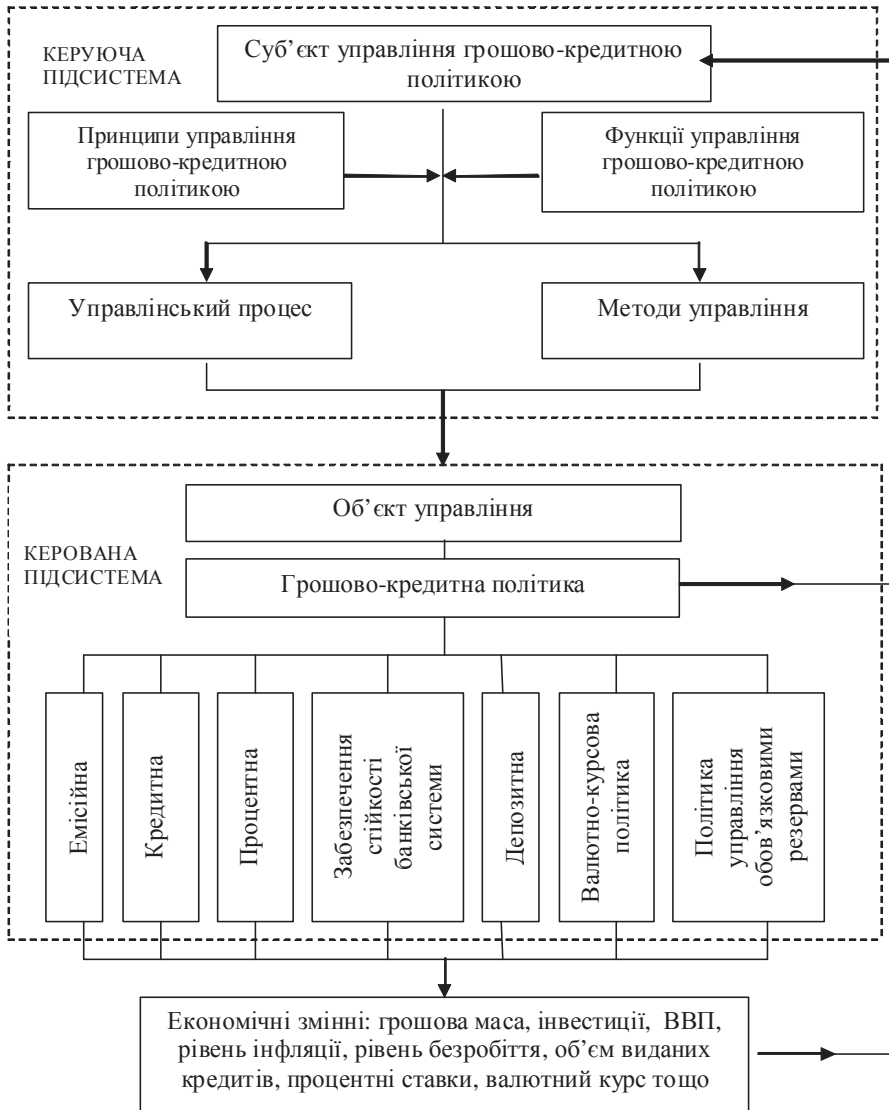

Рис. 4. Блок-схема алгоритму управління грошово-кредитною політикою

гроші у свого банку. У той же час правомірним є вирішення питання про забезпечення незалежності грошово-кредитної політики від впливу діяльності політичних кланів, які вносять певні дисбаланси і додатковий елемент невизначеності в діяльність грошово-кредитного ринку. У першу чергу це стосується відсутності критеріїв призначення та нечіткості окремих критеріїв звільнення Голови Правління НБУ, а також збігу строків каденцій депутатів Верховної Ради України та Голови Правління НБУ.

В документі Національного банку "Консультації щодо зміцнення ролі НБУ у забезпеченні цінової стабільності" зазначено, що, на відміну від багатьох країн (навіть країн Східної Європи, які нещодавно приєдналися до ЄС), посада Голови Національного банку України законодавчо не є належним чином захищеною від політичного тиску. По-перше, це виявляється в тому, що п'ятирічний термін перебування Голови НБУ на посаді є коротшим за відпо-

відні терміни членів Ради НБУ і не довшим за термін повноважень Президента та Верховної Ради України. Тобто він може збігатися з виборчими циклами, що посилює вплив політичного чинника під час призначення Голови НБУ. По-друге, відставку за політичними мотивами в українському законодавстві прямо визначено як підставу для завершення терміну перебування Голови на посаді. Отже, чинне законодавство допускає та навіть створює підґрунтя для зміни керівництва НБУ з будь-яких політичних або суб'єктивних мотивів та допускає можливість політичного впливу при прийнятті рішень з монетарної політики. Яскравим прикладом цього стали політичні рішення спочатку щодо тривалої девальвації на користь експортерів, а потім одночасної девальвації гривні, за якою вже відчувалося лобювання інтересів імпортерів, а також відсутність своєчасного реагування на зростаючий попит на іноземну валюту, що в умовах міжнародної фінансової кризи призвело до падіння кур-

су вітчизняної валюти з одночасним зростанням цін на імпортовані товари. Відповідно до статті 10 Закону "Про Національний банк України" повноваження призначеного складу Ради Національного банку достроково припиняються у разі оголошення їй недовіри Президентом України або Верховною Радою України у зв'язку з тим, що виконання Основних засад грошово-кредитної політики за підсумками року не забезпечило стабільності грошової одиниці України [1]. Звідси можна констатувати, що існує в Україні законодавча відповідальність за те, що навіть не має чіткого визначення в законодавчих актах (в Україні й досі не має законодавчого визначення поняття "стабільності грошової одиниці"), а, по-друге, заздалегідь підштовхує керівні органи Національного банку до проведення обмежувальної грошово-кредитної політики, яка безумовно залишає реальний сектор економіки без так потрібних йому грошових вливань. Враховуючи вищенаведене, можна стверджувати про існування політичного тиску з боку можновладних осіб на прийняття рішень монетарної влади, які на жаль, не завжди враховують інтереси держави і її громадян, а також відсутність чітких критеріїв відповідальності за прийняття управлінських рішень щодо реалізації грошово-кредитної політики в країні. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне внесення відповідних змін у основний закон, що регламентує діяльність Національного банку.

Щодо необхідності злагодженої роботи системи державного управління грошово-кредитною політикою, то слід додати, що фінансова криза внесла деякі корективи і змусила законодавців внести певні зміни у правове регулювання стосунків Національного банку і Кабінету Міністрів, в Законі "Про державний бюджет України на 2009 рік" було введено норму про взаємоузгодження дій цих двох державних інституцій в питаннях рефінансування комерційних банків. В ст. 86 цього Закону було зафіксовано: "У зв'язку з фінансово-економічною кризою та з метою врегулювання ситуації на грошово-кредитному і валютному ринках України встановити, що рефінансування комерційних банків здійснюється у порядку, затвердженому Національним банком України разом із Кабінетом Міністрів України [3]. А також введено норму, згідно з якою Національний банк України у 2009 році вносить до Державного бюджету України щоквартально рівними частинами перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами Національного банку України на

загальну суму не менш як 4.008.112 тис. грн. Проте на сьогодні потрібні більш рішучі заходи, які будуть передбачати внесення змін у базові закони, Закон "Про Національний банк України", Закон "Про Кабінет Міністрів України", Бюджетний та Податковий кодекси і закріплення їх на довгостроковій основі. Жодним чином не можна обмежувати відповідальність Національного банку в частині всього лише підтримання стабільності національної валюти і цін.

Досліджуючи роботу системи державного управління грошово-кредитною політикою, слід звернути увагу на можливість позбавлення Національного банку наглядових повноважень у сфері банківської діяльності, яка останнім часом дискутується в середовищі вітчизняних економістів. Погоджуючись з А.Т. Ковальчуком, вважаємо, що дану позицію не можна сприймати однозначно позитивно чи негативно з декількох причин: по-перше, сучасна конструкція дворівневої банківської системи, в якій НБУ наділений функціями контролю і нагляду, дозволяє кваліфіковано оцінювати ефективність чинних нормативно-правових актів, своєчасно їх удосконалювати, оперативно вносячи назрілі зміни і доповнення; по-друге, на практиці негативні наслідки від зміни існуючої конструкції контрольно-наглядових функцій можуть набагато перевищити бажаний позитивний результат, тому що будуть порушені нормотворчі повноваження НБУ і налагоджений правопорядок всієї банківської системи.

Також маємо констатувати, що успішність функціонування системи державного управління грошово-кредитною політикою значною мірою залежить від ступеня довіри суспільства до грошово-політичних рішень монетарної влади. Саме тому важливими є питання підвищення рівня прогнозованості та відкритості грошово-кредитної політики. На сьогодні діяльність Національного банку, незважаючи на оприлюднення досить великого масиву статистичної інформації щодо показників грошової і банківської статистики та надання періодичних звітів, залишається недостатньо відкритою і важкопрогнозованою. У свою чергу це ставить під сумнів можливість додержання принципу транспарентності в процесі управління грошово-кредитною політикою і породжує сприятливі умови для усіляких (з точки зору кваліфікації та інтересів) коментаторів чергових фінансових подій. Як слушно зауважили автори Концепції фінансової безпеки України: "Ступінь загрози для стабільності економіки при такому стані речей є майже стовідсот-

ковою. Адже саме ці коментатори формують у економічних агентів певні очікування, які потенційно несуть цілком реальні наслідки — починаючи з відтоку депозитів фізичних осіб з банківської системи до припинення кредитних програм..." [11].

ВИСНОВКИ

1. Під державним управлінням грошово-кредитною політикою у вузькому сенсі доцільно розуміти діяльність відповідних державних інституцій по забезпеченню цілеспрямованого впливу грошово-кредитної політики на економічні процеси в країні, у широкому — систему, яка складається з керуючої та керованої підсистем, пов'язаних постійною взаємодією. Саме за умов злагодженої роботи системи державного управління стає можливим цілеспрямований позитивний вплив грошово-кредитної політики на економічні процеси в країні. Порушення же в її роботі призводять до виникнення кризових явищ в економіці.

2. Надто високий ступінь незалежності Національного банку від законодавчої та виконавчої влади у прийнятті управлінських рішень щодо реалізації грошово-кредитної політики є одним із чинників деформування і зниження ефективності грошово-кредитної політики в Україні, що з особливою гостротою проявилось в період розгортання кризових явищ восени 2008 року.

3. Із ціллю підвищення ефективності управління грошово-кредитною політикою в умовах глобальної фінансової кризи доцільно внести зміни у базові закони щодо координування діяльності суб'єктів управління грошово-кредитною політикою, а також посилення їх відповідальності за результати проведення грошово-кредитної політики.

4. За сучасного стану української економіки, замість використання зовнішніх запозичень, які призводять до нагромадження зовнішнього боргу, доцільним є впровадження механізму цільової емісії для фінансування капітальних видатків, спрямованих на реалізацію інвестиційних проектів, розробку інноваційних продуктів і енергозберігаючих технологій. Це дозволило б зв'язати гривневу масу в довготривалих проєктах, забезпечило б нові робочі місця, сприяло б зниженню собівартості енергоємної продукції за рахунок зменшення в її складовій витрат на енергоносії.

Практична значущість результатів дослідження полягає у формуванні наукових підходів до розкриття сутності державного управління грошово-кредитною політикою, а також визначенні основних композиційних елементів системи держав-

ного управління грошово-кредитною політикою в Україні.

Подальше дослідження передбачається присвятити розробці заходів з удосконалення механізмів державного управління грошово-кредитною політикою в умовах глобальної фінансової кризи.

Література:

1. Про Національний банк України: Закон України [Електронний ресурс]: від 20.05.1999, № 679 — XIV зі змінами та доповненнями станом на 25.12.2008 р. / Офіц. веб-сайт Верховної ради України. Режим доступу до тексту: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Про Кабінет Міністрів України: Закон України [Електронний ресурс]: Режим доступу до тексту: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=279-17>.

3. Про Державний бюджет України на 2009 рік: Закон України [Електронний ресурс]: від 26.12.2008 р., № 835-17/ Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу до тексту: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. О центральном банке Российской Федерации: Закон Российской Федерации [Електронний ресурс]: от 10.06.2002 г., № 86-ФЗ. Режим доступа к тексту: <http://www.flexa.ru>.

5. Державне управління в Україні: Навчальний посібник / За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора В.Б. Авер'янова. [Електронний ресурс]: Режим доступу до тексту: <http://www.law-book.by.ru>.

6. Ковальчук Т.Т. Економічна безпека і політика: із досвіду професійної аналітики. — К.: Знання, 2004. — 638 с.

7. Ковальчук Т.Т. Фінансові негаразди: причини, наслідки, шляхи подолання // Голос України. — 2008. — № 205 (4455). — С. 5.

8. Ковальчук А. Т. Финансовое право в рыночных системах (теоретическое исследование в практическом контексте) Монография. — К.: Парламентское изд-во, 2008. — 506 с.

9. Ковальчук А. Т. Непідконтрольність спокушає, або на чому заробляє Національний банк України [Електронний ресурс]: — Режим доступу до тексту: <http://uamedia.sh.htm>.

10. Корецький М. Теоретичні засади державного управління [Електронний ресурс]: — Режим доступу до тексту: <http://www.personal.in.ua>.

11. Фещенко В. В. Проект Концепції фінансової безпеки України / В.В. Фещенко, О.І. Барановський, Ю.О. Блащук, М.І. Пузяк, А.В. Новошинська, О.О. Резникова, О.В. Романенко, Ф.Ф. Стасюк // Фінансовий ринок України. — 2004. — № 7. — С. 40—78.

Стаття надійшла до редакції 06.07.2009 р.